
SPRAWOZDANIA

MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM NAUKOWE „KOŚCIÓŁ I CZŁOWIEK” KRAKÓW, 1–2 MARCA 2021 ROKU

W dniach 1–2 lutego 2021 roku odbyło się zorganizowane przez Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie oraz Komitet Nauk Teologicznych PAN międzynarodowe sympozjum naukowe pod hasłem „Kościół i człowiek”. Ze względu na ograniczenia związane z epidemią oraz obowiązujące na uczelni przepisy sympozjum odbyło się w formie wideokonferencji za pośrednictwem internetowej platformy Webex. To już dwunaste sympozjum z cyklu Cracoviensis Cogitationis Ecclesialis, który współtworzą przedstawiciele zarówno polskich, jak i zagranicznych ośrodków naukowych. Owocem tegorocznych naukowych wysiłków jest książka „Kościół i człowiek” zawierająca referaty zaproszonych prelegentów¹.

Otwarcia sympozjalnych obrad dokonał ks. prof. dr hab. Robert Tyrąła, rektor UPJPII w Krakowie. Zwrócił uwagę na tak potrzebne dziś pogłębienie i zrozumienie tematyki Kościoła i człowieka. Podkreślił jednocześnie doniosłą rangę tematu, będącego niejako kontynuacją myśli Jana Pawła II, który wielokrotnie przywoływał soborową myśl, że to „człowiek jest pierwszą i podstawową drogą Kościoła” (*Redemptor hominis*, 15).

Teologicznego wprowadzenia w tematykę obrad dokonał o. prof. dr hab. Andrzej Napiórkowski OSPPE, kierownik Instytutu Teologii Fundamentalnej, Ekuumenii i Dialogu UPJPII w Krakowie. Witając wszystkich uczestników – prelegentów i słuchaczy – wyraził wielką radość z powodu możliwości kolejnego spotkania poświęconego refleksji nad tak piękną tajemnicą, jaką jest Kościół. Zwrócił uwagę na obecny w eklezjologii XXI wieku proces odchodzenia od hierarchizacji, co pozwala jeszcze mocniej położyć akcent na tajemnicę Trójcy Świętej oraz na osobę Jezusa Chrystusa i w tej perspektywie spojrzeć także na antropologię.

Pierwszą część sympozjalnych wystąpień rozpoczął ks. dr hab. Sylwester Jędrzejewski SDB z UPJPII w Krakowie, który wskazał w swoim referacie na istotny wpływ kultury helleńskiej na judaizm, zwłaszcza w okresie drugiej świątyni. Wpływ ten znalazł odzwierciedlenie w modyfikacji sposobów myślenia o człowieku. Na płaszczyznę judaizmu zostały wówczas przetransponowane

---

¹ *Kościół i człowiek*, red. A. Napiórkowski OSPPE, Kraków 2021. Publikacja jest dwunastym tomem z cyklu Cracoviensis Cogitatio Ecclesialis.

greckie pojęcia, które odtąd na stałe zagościły także w sposobie wyrażania wiary. W kolejnym wystąpieniu ks. prof. dr hab. Artur Malina z Katowic skupił uwagę słuchaczy na człowieczeństwie Syna Bożego w ujęciu synoptyków. Podkreślił, że we współczesnej teologii coraz więcej miejsca poświęca się ziemskiemu życiu Jezusa. Pozwala to jeszcze bardziej zrozumieć tajemnicę wcielenia, która znajduje się w centrum chrześcijańskiej wiary. Ks. dr hab. Marcin Kowalski z Kielc przedstawił współczesne koncepcje w spojrzeniu na antropologię Pawła z Tarsu. Zestawiając Pawłową myśl ze współczesnymi osiągnięciami nauk o człowieku, wskazał na niezwykle aktualne przesłanie Apostoła Narodów, zwłaszcza na poziomie rozumienia osoby w jej dialogicznym charakterze. W przedłożeniu ks. dr hab. Jana Klinkowskiego, prof. PWT we Wrocławiu, po raz kolejny zestawione zostały obok siebie kultury judaistyczna i helleńska, tym razem w odniesieniu do kobiety i jej różnych modeli życia w popaschalnej wspólnotcie. Przywołanie ewangelicznych przykładów Marii Magdaleny, Samarytanki oraz Marii i Marty, sióstr Łazarza, pozwoliło spojrzeć na rolę kobiety w dziele głoszenia Dobrej Nowiny oraz na zakorzeniony w pierwszych wspólnotach chrześcijańskich geniusz kobiecej wiary. Cennym spostrzeżeniem było wskazanie różnic w pojmowaniu kobiecych ról już w ramach samej kultury helleńskiej. Prof. dr hab. Bogdan Szlachta z UJ (Kraków) przeniósł słuchaczy w czasy renesansu, ukazując różne podejścia do humanizmu, by następnie w ich świetle zarysować kartezyjską myśl o człowieku. Ostatnie wystąpienie w tej części sympozjum to spojrzenie na wspólnotę Kościoła z perspektywy ewangelika reformowanego. Tą problematyką zajął się prof. dr hab. Rafał Leszczyński z Warszawy. Wychodząc od pojęcia zboru, który oznacza zgromadzenie i społeczność, wskazał, jak jest rozumiany Kościół w ewangelickiej teologii. Kościół jest *communio predestinatorum et sanctorum*.

Po krótkiej przerwie w sympozjalnych obradach ks. prof. dr hab. Janusz Bujak pozwolił nam spojrzeć na osobę Maryi. Zwrócił uwagę na niepokalane poczęcie, które nie przeszkadza w mówieniu o ciągłym rozwoju miłości, jaki dokonuje się w Maryi, jak również o dynamizmie wiary, która również w Maryi ciągle wzrastała. Dlatego właśnie niepokalane poczęcie nie tylko nie oddala Maryi do ludzi, ale jeszcze bardziej ją ku ludziom zbliża. Dzięki spojrzeniu na Maryję człowiek może razem z nią wzrastać na fundamencie wiary wypróbowanej w cierpieniu. Prof. dr hab. Krzysztof Leśniewski zatrzymał się przy temacie przeobstwienia, które w prawosławnej myśli teologicznej dotyczy samej istoty chrześcijaństwa. *Theosis* odnosi się do całego bytu człowieka i ma prowadzić do uczestnictwa w pełni bogactwa Bożego życia, jakie dzięki przeobstwieniu jest człowiekowi ofiarowane w formie daru. Wystąpienie ks. prof. dr hab. Krzysztofa Guzowskiego na temat dialogicznej struktury osoby umożliwiło – na płaszczyźnie spotkania trynitologii i antropologii – spojrzeć na miłość, która jako jedyna pozwala człowiekowi

w pełni zrealizować jego relacyjny charakter. Ostatnie wystąpienie pierwszego dnia obrad wygłosił w języku niemieckim ks. dr Michael Kahle, który na podstawie deklaracji *Dominus Iesus* wyjaśnił sytuację człowieka wobec zbawienia dokonanego w osobie Jezusa Chrystusa. Wskazał również na różnice pomiędzy członkami Kościoła a niechrześcijanami, którzy, jako odłączeni od źródła łaski, znajdują się w sytuacji „obiektywnie niekorzystnej”.

Zwieńczeniem pierwszego dnia sympozjalnych obrad była Eucharystia sprawowana przy konfesji św. Stanisława w katedrze na Wawelu.

Drugi dzień obrad otworzył wygłoszony w języku niemieckim referat ks. prof. Toma Kergera z Luksemburga. W swoim wystąpieniu skupił się on na wielości urzędów i posług, która wynika z różnorodności zadań, jakie Kościół spełnia wobec świata i człowieka, zawsze jednak towarzyszyć ma temu postawa służby. W spojrzeniu na misję świeckich ks. dr Paweł Pielka przybliżył myśl H. Urs von Balthasara w tym zakresie. Powołał się na przykład życia Wspólnoty św. Jana. Postać umiłowanego ucznia wskazuje na rolę świeckich członków Kościoła, którzy w cichej i pokornej służbie stają się na nowo solą dla świata. Zdaniem Balthasara to właśnie świeccy są „śpiącym olbrzymem”, zdolnym dokonać głębokiej przemiany.

Ks. prof. dr hab. Michael Stichelbroeck z Austrii zaprezentował chrześcijańską antropologię wobec wyzwań ponowoczesności. Jako jedno z głównych zagrożeń dla chrześcijańskiej wizji osoby wskazał przesadny antropomorfizm, odbierający człowiekowi jego wyjątkowość wśród istot stworzonych.

Ojciec prof. dr hab. Andrzej Napiórkowski swoim wystąpieniem pragnął odpowiedzieć na pytanie, jak opisać Kościół w odniesieniu do spotkania, jakie dokonuje się z udziałem eklezjologii, antropologii i współczesnych nauk. Odpowiedzią na to pytanie jest Kościół jako wspólnota, gdzie dochodzi do samoudzielenia się Trójjedynego Boga grzesznemu człowiekowi, aby sam mógł świadczyć o zmartwychwstałym Panu i o nadziei, która przekracza śmierć. Ks. prof. Marek Jagodziński zatrzymał się przy kategorii *communio*, jako najtrafniejszej analogii zaczerpniętej ze współczesnego świata dla odwzorowania doświadczenia eklezjalnego. Od komunii osób w Trójcy przeprowadził słuchaczy drogą ku zrozumieniu komunii, w której człowiek uczestniczy w eklezjalnej wspólnocie dzięki działaniu Ducha Świętego.

Po krótkiej przerwie obrady zostały wznowione wykładem ks. prof. dr hab. Jarosława Różańskiego, który ukazał koncepcje człowieka w świetle teologii afrykańskich. Specyfika tego ujęcia polega m.in. na dowartościowaniu więzi, jakie tworzą poszczególne wspólnoty. U podstaw rozumienia człowieka stoi także pytanie: „Skąd pochodzę?”, pozwalające identyfikować wspólnotę jako kontynuację dzieła przodków. Takie rozumienie człowieka przenosi się na rozumienie Ko-

ścioła pojmowanego jako Boża rodzina. Ojciec prof. dr hab. Jerzy Gogola ukazał piękno człowieka w świetle Bożego planu w ujęciu mistyków karmelitańskich. Antropologia karmelitańskich mistrzów daje się zrozumieć w odniesieniu do dynamizmu duchowej drogi do zjednoczenia z Bogiem. W wystąpieniu pojawiły się nawiązania do teologicznej spuścizny św. Teresy z Avila, św. Jana od Krzyża oraz św. Teresy od Dzieciątka Jezus.

Obraz oblubieńczej miłości, do jakiej Bóg zaprasza Kościół i człowieka, zaprezentowała mgr lic. Magdalena Żyła, czerpiąc z ciągle nie dość docenianej twórczości Adrienne von Speyr. W dziełach tej mistyczki teologia nupcjalna pozwala odkryć nowe głębie teologicznej refleksji. Takie ujęcie prowadzi człowieka od obrazu miłości małżeńskiej do miłości Chrystusa-Oblubieńca do Kościoła. Prof. dr hab. Agnieszka Czajkowska zatrzymała się przy tematyce wolności człowieka w literaturze. Zwróciła uwagę na szereg ograniczeń, z jakimi ściera się wolność tworzenia na płaszczyźnie literatury. Jednocześnie podkreśliła, że miarą wolności twórcy jest „święte” pojmowanie słowa, co każe szukać miary wolności literatury w pięknie Biblii. Ks. dr hab. Damian Wąsek usytuował temat swojego wystąpienia na płaszczyźnie spotkania teologii z naukami empirycznymi. Antropologiczne wątki na płaszczyźnie dialogu teologii z tymi naukami wymagają od teologii stawiania na nowo m.in. pytań o naturę duszy.

Ks. dr hab. Rajmund Porada usytuował antropologiczną tematykę w ramach eschatologii. Człowiek posiadający swoją historię jest otwarty na przyszłość. W wydarzeniu wcielenia Chrystus w pełni urzeczywistnia, co to znaczy być człowiekiem, a jednocześnie paschalne wydarzenie sytuuje człowieka w perspektywie życia wiecznego.

Po wysłuchaniu wszystkich wystąpień miała miejsce dyskusja. Wiele pytań padło w odniesieniu do referatu ks. D. Wąska. Sympozjalne wystąpienia podsumował ks. dr Damian Kuchta.

Żywimy gorącą nadzieję, że w przyszłym roku zostanie zorganizowane kolejne sympozjum, w którym wszyscy będą mogli się spotkać wolni od obaw związanych z epidemią i związanymi z nią ograniczeniami.

Ks. Damian Kuchta